

**แนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1**
**Guidelines for Promoting of Procedural the Internal Supervision of
Basic Education Institution Administrators under Phranakhon Si
Ayutthaya Primary Education Service Area Office 1**

ประภาภรณ์ พลรักษ์¹ นริศนันท์ เดชสุระ² และ พรเทพ รุ่งแผน ³

^{1,3} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

² สาขาวิชาการจัดการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Email: ppolruk14@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) แนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ดำเนินการวิจัย 2 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 ศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 136 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ชั้นที่ 2 เสนอแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สร้างแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ตอนที่ 2 ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินการนิเทศ รองลงมาคือด้านการประเมินผลการนิเทศ ด้านการวางแผนการนิเทศ และด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการการนิเทศ 2) แนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่สร้างขึ้นโดยมีความตรงตามเนื้อหา โครงสร้าง และหลักวิชาการ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย 4 ด้าน 37 รายการปฏิบัติได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 9 รายการปฏิบัติ 2) ด้านการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 10 รายการปฏิบัติ 3) ด้านการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 8 รายการปฏิบัติ และ 4) ด้านการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 10 รายการปฏิบัติ

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม, กระบวนการนิเทศภายใน

Abstract

The purposes of research were to study the state of internal supervision and guideline for promoting of the procedural internal supervision of basic education institution administrators under Phranakhon Si Ayutthaya Primary Education Service Area Office 1. The research consisted of 2 procedural steps: 1) studying the state of internal supervision of basic education institutions; the samples were 136 school administrators and a questionnaire were used as a data collection tool with the reliability of .92. The data were analyzed by mean and standard deviation and 2) Promote guideline of procedural the internal supervision of basic education institution administrators consisted of 2 steps : 2.1) constructing guidelines for promoting the internal supervision; the data collection tool was a questionnaire distributed to collect sufficient data from 5 experts and 2.2) assessing the suitability and feasibility of guideline for promoting the internal supervision; to collect data 30 experts, questionnaire were administrated. The statistical data analysis includes mean and standard deviation. The results were as follows: 1) For the state of internal supervision of basic education institution administrators under Phranakhon Si Ayutthaya Primary Education Service Area Office 1, there was high level of internal supervision. Ranking order from most to least, the performance of internal supervision was the most. Followed by the evaluation of education supervision, the planning for education supervision, and the survey of the problems and needs of supervision, respectively. 2) For constructing guideline for promoting of procedural internal supervision of basic education institution administrators under Phranakhon Si Ayutthaya Primary Education Service Area Office 1, a body of message relates to the contents, structures and academic principle, suitable and it's suitability and feasibility are higher than the criterion that has been set, consisting of 4 clauses 37 practical items: 1) a study of current conditions, problems, and needs of education supervision includes 9 practical items, 2) a planning for education supervision includes 10 practical items, 3) a process for education supervision includes 8 practical items, and 4) the evaluation of education supervision includes 10 practical items.

Keywords: Guidelines for Promoting, Procedural Internal Supervision

1. บทนำ

การนิเทศภายในสถานศึกษา นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรได้ การนิเทศภายในสถานศึกษาดำเนินการได้ 2 ลักษณะคือ การนิเทศภายนอกและการนิเทศภายใน แต่เดิมนั้นการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษา ครูเป็นเพียงผู้รับการนิเทศ แต่ในปัจจุบันงานนิเทศภายในสถานศึกษามีความสำคัญมากขึ้นอยู่กับบุคลากรภายในสถานศึกษาต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้สูงขึ้น อันเนื่องมาจากศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัดไม่สามารถสนองตอบความต้องการของสถานศึกษาแต่ละแห่งไม่เหมือนกันจึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ซึ่งอยู่ภายนอกสถานศึกษาจะรู้สภาพ

ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและในสภาพปัจจุบันบุคลากรในสถานศึกษาส่วนมากมีความรู้ความสามารถเพียงพอและบางคนยังมีความชำนาญเฉพาะสาขาอีกด้วย จึงควรใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และการนิเทศภายในสถานศึกษาสอดคล้องกับปรัชญาหลักการและวิธีการนิเทศสมัยใหม่ที่สุด [1] ดังนั้นระบบการนิเทศที่เหมาะสม และควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในสภาพการณ์เช่นนี้ คือ การนิเทศภายในสถานศึกษา ด้วยเหตุผล คือ สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่ง วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ [2] ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ว่า “การจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาน่าจะมีความสำคัญมากกว่าเพราะผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศเป็นผู้ที่อยู่ในสถานศึกษาอยู่แล้ว

และมีความใกล้ชิดกับครูและนักเรียนมากกว่าผู้อื่น ย่อมมองเห็นปัญหาและรู้ทางที่จะทำการนิเทศให้ได้ผลดีที่สุด”

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีนโยบายในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยกำหนดให้ ปีการศึกษา 2556 เป็นปีแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง “Golden Year Learning” ได้ให้มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง และควรเยี่ยมชั้นเรียนสังเกตการณ์สอนของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้ [3] และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษายังขาดการนิเทศอย่างเป็นระบบ เนื่องจากผู้บริหารขาดความสนใจ ขาดทักษะ ขาดเทคนิคในการนิเทศ รวมทั้งการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศ ไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจัง ขาดความต่อเนื่องและผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา จากปัญหาดังกล่าวกระบวนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนโดยใช้กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาและแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการนำแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ไปดำเนินการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้น ครูได้รับการชี้แนะหรือการนิเทศภายในสถานศึกษาจากผู้ชำนาญการ โดยเฉพาะ จึงจะทำให้แก้ไขปัญหาลงมือได้ลุล่วง อันจะส่งผลถึงการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นในที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2.2 เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ชั้นที่ 1ศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 210 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 136 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซ์และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) [4] ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) [5]

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check List) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ด้าน รวม 49 ข้อ

3.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 ชั้นที่ 2 เสนอแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3.2.1 ตอนที่ 1 สร้างแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3.2.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาสถานศึกษา และได้รับการยอมรับจากกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการว่ามีการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นอย่างดี

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) [6] ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด จำนวน 30 คน

3.2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ร่างแบบสอบถามฉบับที่ 2 เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โครงสร้างและหลักวิชาการ ของแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โครงสร้างและหลักวิชาการ ของแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โครงสร้างและหลักวิชา โดยหาค่าความสอดคล้อง (IOC) [5] พิจารณาว่า “เห็นด้วย” “ไม่แน่ใจ” หรือ “ไม่เห็นด้วย” กับแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.2.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์คือค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.50 ขึ้นไป [7] จึงถือว่าเป็นรายการที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงตามบริบทของสถานศึกษา

3.2.2 ตอนที่ 2 ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3.2.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากร คือผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้มีคุณวุฒิทางการศึกษา ระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าปริญญาโท และมีประสบการณ์เป็นผู้บริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3.2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามฉบับที่ 2 เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒិการศึกษา และประสบการณ์การทำงานด้านการบริหาร

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ลักษณะแบบมาตราประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert's Rating scale) มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม

พิจารณาว่า สิ่งทีระบุในข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

4.ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติการนิเทศ		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.15	0.68	มาก
2. ด้านการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.23	0.64	มาก
3. ด้านการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.30	0.62	มาก
4. ด้านการประเมินผลการนิเทศการศึกษภายในสถานศึกษา	4.24	0.67	มาก
รวมเฉลี่ย	4.23	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีระดับการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($= 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้าน มีระดับการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ($= 4.30$) ด้านการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา ($= 4.24$) ด้านการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา ($= 4.23$) และด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในสถานศึกษา ($= 4.15$) ตามลำดับ

4.2 ผลการสร้างแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศ

4.1 ชั้นที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่ามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ดังนี้

4.2.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารายการปฏิบัติการ 9 รายการ มีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความเป็นไปได้มากที่สุดจำนวน 5 รายการ และรายการที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุดตามค่าเฉลี่ยคือ ประชุมชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ

4.2.2 ด้านการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารายการปฏิบัติการ 10 รายการ มีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความเป็นไปได้มากที่สุดจำนวน 6 รายการ และรายการที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุดตามค่าเฉลี่ยคือ ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และคณะกรรมการกำหนดขั้นตอนการนิเทศภายในสถานศึกษาร่วมกัน

4.2.3 ด้านการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารายการปฏิบัติการ 8 รายการ มีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความเป็นไปได้มากที่สุดจำนวน 4 รายการ และรายการที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุดตามค่าเฉลี่ยคือ ผู้บริหารจัดให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นิเทศ

4.2.4 ด้านการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารายการปฏิบัติ 10 รายการ มีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความเป็นไปได้มากที่สุด จำนวน 3 รายการ และรายการที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุดตามค่าเฉลี่ยคือ ผู้บริหารเชิงคุณครู ร่วมตรวจสอบรายงานผลการประเมินการนิเทศ

5. อภิปรายผล

5.1 สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา 4 ด้าน มีสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านมีสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาและด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพิบูลชัย ศรีเข้ม [8] ที่พบว่า สภาพการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 10 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับอัมพรภิญญา บัวครอง [9] ที่พบว่า การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละขั้นตอนพบว่า อยู่ในระดับมากทุกขั้นตอน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา การประเมินผลและรายงานผล การสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ แนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนด้านบุคลากร งบประมาณและให้ความสำคัญรวมถึงการสร้าง ความตระหนักในการนำสภาพปัญหาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างจริงจัง 2) ควรจัดการนิเทศในแนวทางเดียวกันโดยต้องมีการประชุมวางแผนเพื่อหารูปแบบในการนิเทศที่เหมาะสม 3) ควรมีการประชุมอบรมจัดทำสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศให้มีความหลากหลาย 4) ควรมีแนวทางในการปฏิบัติการนิเทศที่

หลากหลาย ทั้งการนิเทศโดยตรงและทางอ้อมและ 5) ควรจัดให้มีการประเมินเครื่องมือที่ใช่ว่าตรงกับวัตถุประสงค์หรือไม่เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาในการเรียนการสอน ซึ่งแตกต่างจากสาย นพเทาว์ [10] ที่พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ด้านการประเมินผล และด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา มุ่งปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตรหรือเป็นกระบวนการทำงานที่มุ่งสู่การปรับปรุง ประสิทธิภาพของครู ซึ่งจะยังผลสู่เป้าหมายสุดท้าย คือ ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดหมายของการศึกษา และในขณะเดียวกัน การนิเทศภายในสถานศึกษาต้องพิจารณาในเรื่องการพัฒนากลุ่มคนผู้ร่วมงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูให้มีความรู้ความสามารถ นำความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน สามารถทำงานด้วยความมั่นใจ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน กระบวนการทำงานเป็นไปในลักษณะที่ก่อการประสานสัมพันธ์อันดีปราศจากความขัดแย้ง

5.2 ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา 4 ด้าน ซึ่งอภิปรายผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุดตามค่าเฉลี่ยคือ ประชุมชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการตามแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับชาญชัย ไพบารมณี [11] ที่พบว่า สภาพปัญหาในการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียน แม่อนวิทยาลัย คือ ครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการนิเทศภายใน ยังไม่มี การดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวกับการนิเทศภายใน ส่วนในด้านความต้องการพบว่า ต้องการให้มี การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะครูทุกคนในโรงเรียน โดยการอบรมให้ความรู้ หรือการศึกษา ด้วยตนเองในรูปแบบเอกสารคู่มือ

การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียน และผลการใช้คู่มือการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียน แม่อนวิทยาชัย พบว่า การดำเนินการนิเทศงานบริหารวิชาการตามขอบเขตการดำเนินงานนิเทศภายใน ทั้งสิ้น 17 งาน มีการพัฒนาขึ้นในทุกงานและสอดคล้องกับทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการนิเทศการศึกษาภายในแต่ละสถานศึกษานั้นอาจมีแตกต่างกันบ้าง ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะช่วยผลักดัน สนับสนุนให้กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา มีการสร้างความตระหนักให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาตามแผนการนิเทศรวมถึงมีการติดตามประเมินผล และรายงานผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

5.2.2 ด้านการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุดตามค่าเฉลี่ยคือ ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และคณะครู กำหนดขั้นตอนการนิเทศร่วมกัน ตามแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับสาย นพเทาว์ [10] ที่พบว่า ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ควรแต่งตั้งคณะทำงานจากครูอาจารย์ในโรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานจะได้เป็นแผนงานรวมของโรงเรียนที่มีความชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของทุกคน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาจะต้องวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้ชัดเจน มีการกำหนดแผนงานและระยะเวลาในการดำเนินการนิเทศของแต่ละปีการศึกษา โดยอาจจะกำหนดเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน เพื่อประชุมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กันระหว่างผู้นิเทศ เพื่อปรับปรุงแก้ไขแผนการนิเทศให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของแต่ละสถานศึกษา

5.2.3 ด้านการดำเนินการนิเทศ พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุดตามค่าเฉลี่ยคือ จัดให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นิเทศตามแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับสาย นพเทาว์ [10] ที่พบว่า ด้านการปฏิบัติการณ์นิเทศ ควรให้มีการ

ประสานงานระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน และยังคงสอดคล้องกับ กันยา เจริญถ้อย [12] ที่พบว่า แนวทางการนิเทศภายในโดยใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่พัฒนาขึ้น ในขั้นการปฏิบัติให้ดู ได้แก่ สภาพที่พร้อม แจ่มชัดประสงค์แจ้งลักษณะงาน สาธิตวิธีการสอน เสนอแนะวิธีแก้ปัญหา ยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย สังเกตการณ์รับรู้และทดสอบความเข้าใจ คำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ให้เวลาอย่างเพียงพอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาได้ดำเนินการนิเทศนั้นได้โดยจะต้องมีคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนช่วยให้การดำเนินงานการนิเทศเป็นไปตามปฏิทินการนิเทศ อีกทั้งยังช่วยทำความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ตลอดจนคณะกรรมการนิเทศนั้นควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาผู้นิเทศและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นิเทศอีกด้วย

5.2.4 ด้านการประเมินผล พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุดตามค่าเฉลี่ยคือ เชิญคณะครู ร่วมตรวจสอบรายงานผลการประเมินการนิเทศ ตามแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับสาย นพเทาว์ [10] ที่พบว่า ด้านการประเมินผลการนิเทศ ควรจัดให้มีการประเมินความก้าวหน้าในการสอนของครูที่เกิดจากการนิเทศด้วย การประเมินคุณภาพนักเรียนปลายภาคเรียนทุกครั้ง และยังคงสอดคล้องกับฉวีวรรณ พันวัน [13] ที่พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2 มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการวัดผลและประเมินผลการสอนเป็นระยะสม่ำเสมอ จัดให้มีโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ครูผู้สอนได้ให้ข้อเสนอแนะในการประเมินผล การนิเทศว่า โรงเรียนควรมีการประเมินผลการนิเทศอย่างเป็นระบบมากที่สุด จัดให้มีการนิเทศ การสอนในชั้นเรียน อย่างต่อเนื่อง และควรแจ้งผลการนิเทศทุกครั้งเพื่อให้งานเกิดการพัฒนา และควรมีการบรรจุโครงการการศึกษานอกสถานที่ไว้ในแผนงานของโรงเรียน รวมทั้งมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการสุดท้ายของการนิเทศภายในสถานศึกษา ว่าที่ผ่านมานั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ โดยผ่านการประเมินผลการนิเทศที่หลากหลายเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันและควรนำผลการประเมิน ไม่ว่าจะปัญหา ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้ นำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ดำเนินการนิเทศควรประชุมชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

6.1.2 ด้านการวางแผนการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศและคณะครูควรกำหนดขั้นตอนการนิเทศร่วมกัน

6.1.3 ด้านการดำเนินการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นิเทศ

6.1.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเชิญคณะครู ร่วมตรวจสอบรายงานผลการประเมินการนิเทศ

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องประสิทธิภาพของการนำแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติในสถานศึกษา

6.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเมื่อนำแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติในสถานศึกษา

6.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับประสิทธิภาพของโรงเรียน

7. เอกสารอ้างอิง

[1] สงัด อุทรานันท์, “การนิเทศการศึกษาหลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ”, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสยาม, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2530, หน้า. 116.

- [2] วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, “หลักการนิเทศการศึกษา”, กรุงเทพฯ ฯ : พรศิวการพิมพ์, 2538, หน้า. 26.
- [3] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1, กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา, “เอกสารแนวทางการนิเทศการศึกษา”, ม.ป.ป., 2556, หน้า. 3.
- [4] Krejcie, R.V. and Morgan, D.W., “Determining Sample Size for Research Activities,” *Journal of Education and Psychological Measurement*, 30(3), 1977, p. 608-610.
- [5] พวงรัตน์ ทวีรัตน์, “วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์”, กรุงเทพฯ ฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543, หน้า. 86-87, 117.
- [6] บุญเรียง ขจรศิลป์, “วิธีวิจัยทางการศึกษา”, กรุงเทพฯ ฯ : พี เอ็น การพิมพ์, 2543, หน้า. 49.
- [7] ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, “การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยSPSSและMOS”, กรุงเทพฯ ฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญปิเศษินสอแอร์แอนด์ดี, พิมพ์ครั้งที่ 13, 2555, หน้า. 75.
- [8] พิบูลชัย ศรีเข้ม, “การศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 10”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2553.
- [9] อัมพรภัญญ์ บัวครอง, “การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาตราขบุรี เขต 2”, การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.
- [10] สาย นพเทาว์, “ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, 2554.
- [11] ชาญชัย อาจิดนสมาจาร, “การนิเทศการศึกษา Education Supervision”, กรุงเทพฯ, เคแอนด์พีบุ๊ค, 2547.
- [12] กัญญา เจริญถ้อย, “การพัฒนาแนวปฏิบัติการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา”,

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา, 2553.

- [13] ฉวีวรรณ พันวัน, “การนิเทศภายในโรงเรียน
มัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2”, การ
ค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552.

